

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av takstolar samt takfall i långhuset Backesta kyrka, Södermanland, Strängnäs stift

Linderson, Hans

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2016). *Dendrokronologisk analys av takstolar samt takfall i långhuset Backesta kyrka, Södermanland, Strängnäs stift*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2016:61). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

19 december 2016

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2016:61
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV TAKSTOLAR SAMT TAKFALL I
LÅNGHUSET BACKESTA KYRKA SÖDERMANLAND, STRÄNGNÄS
STIFT

Uppdragsgivare: Bygg & Hantverk i Karlskoga AB, att Daniel Eriksson, Valåsen 308, 691 94 Karlskoga

Område: Sörmland Prov nr: **72631-636** Antal träd, borrh+sågprover: 2 + 4

Dendrokronologiskt objekt: Långhuset

Resultat:

Dendro nr:	ProvNr B_ _;	Träd- slag	Antal ÅR; 2 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Kommentarer dendrokronologiskt -dateringsförslag med lägre säkerhet
72631	1+2	Tall	87	Sp 41, W	1514	V 1514/15	
72632	3+4	Tall	142;3	Sp 54, ej W	1508	1518 ± 10	
72633	5	Gran	80	Ej W	-	-	E 1508
72634	6	Gran	79	W	-	-	V 1516/17
72635	7	Gran	48	W	-	-	V 1516/17
72636	8	Tall	81	Sp 13, ej W	Ej datering		

Kommentarer till resultaten

Yttre remstycke på södra respektive norra sidan, prov 72631+72632

Båda remmarna dateras, det södra remstycket är avverkat **vinterhalvåret 1514/15** det norra saknar vankant så en säsongsexakt datering kan inte ges. Sannolikt är den avverkad samma tid som det södra remstycket. Lokal proveniens.

Stickbjälke och två högben prov 72633 samt 72634+72635

Proverna är av gran och därmed mer svårdateade. De sistnämnda har en gemensam avverkningstid sannolikt vinterhalvåret 1516/17. Denna datering uppfyller inte de krav vi ställer på en helt säker datering. Lokal proveniens.

Sammantaget bör takstolen i långhuset vara uppfört 1517 eller något år senare.

Undertakbrädan, prov 72636, är inte möjlig att datera trots att den innehåller ganska många årsringar från ett moget träd som är, cirka 40 (inre delen) + cirka 50 (yttre delen) + 81 (uppmätta delen), cirka 170 år. Den avviker från övriga prover, vilket indikerar en annan ålder än dessa.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Kolumnen längst till höger beskriver prover som säkert är komna från gemensamt träd.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891